

Колб І.О., прокурор відділу нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних провадженнях, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян прокуратури Київської області, кандидат юридичних наук

Історичний аналіз розслідування злочинів та протидії йому з боку засуджених у місцях позбавлення волі

Постановка питання про історичний аналіз розслідування злочинів та протидії йому з боку засуджених у місцях позбавлення волі є вкрай необхідним та теоретико обґрунтованим кроком на шляху досягнення мети даного дисертаційного дослідження. Як встановлено у ході даного дослідження будь-яке монографічне видання, що стосувалось питань розслідування злочинів, не обходило стороною такого із них, як історія даного процесу (досудового розслідування, досудового провадження, тощо) [1, с. 11-60], що виступає додатковим аргументом обґрунтованості його постановки й у цій дисертації, враховуючи ті особливості, що характерні процесу виконання і відбування покарання у виді позбавлення волі та які так чи по-іншому впливають на ефективність розслідування злочинів, учинених засудженими у виправних колоніях України. При цьому, враховуючи здійснену в цій роботі періодизацію стану наукових досліджень по обраній тематиці, у даному підрозділі роботи мова буде вестись про історію становлення та розвиток досудового розслідування у зазначених КВУ, розпочинаючи з так званої радянської доби. Зокрема, результати проведених у цьому напрямі наукових пошуків показали, що більшість досліджень з питань створення й розвитку органів досудового розслідування за радянських часів проведені у контексті вимог часу та більшою мірою полягали у висвітленні досягнень правової політики держави і передової ролі партії, ніж детального вивчення проблем організації та правових засад діяльності системи кримінального судочинства [1, с. 12]. До фундаментальних наукових робіт цього періоду можна віднести видання, що вийшло у науковий світ у 1965 році за редакцією П.П. Михайленка та було присвячено історії радянської міліції [2].

У подальшому окремі аспекти діяльності органів досудового розслідування на монографічному рівні дослідженні С.Л. Лимарченком (1972 р.) [3] та В.В. Статкусом (1984 р.) [4].

При цьому слід зауважити, що в основу розвитку досудового розслідування радянської доби та часів незалежної України були покладені ті напрацювання і здобутки, які стали результатом його функціонування на інших етапах: а) досудового слідства другої половини ХІХ та початку ХХ ст. (1864-1917 р.р.); б) досудового слідства радянської України (1918-1961 р.р.); в) та в цілому всіх п'яти етапів історії виникнення та розвитку інституту досудового провадження: 1) перший пов'язаний із становленням державності, розпочинаючи із заснуванням Київської Русі та який тривав до Судової реформи 1864 року; 2) другий етап був пов'язаний з проведенням цієї реформи та завершився прийняттям у 1922 році першого КПК Української СРР; 3) третій етап тривав з 1922 року по 1958 р. та завершився прийняттям «Основ кримінального судочинства Союзу РСР і союзних республік»; 4) четвертий етап припадає на 1958-1991 р.р. та пов'язаний з прийняттям і дією КПП Української РСР 1961 року; б) п'ятий етап розпочався з часів незалежності України та закінчився у 2012 році прийняттям нового КПК [1, с. 14-60].

Цілком логічно припустити, що на сьогодні в Україні триває шостий етап розвитку інституту досудового розслідування.

Щодо безпосередніх етапів функціонування зазначеного інституту, то, з урахуванням періодів наукових досліджень, які склали основу цієї роботи, найбільший інтерес представляє четвертий та п'ятий етапи розвитку досудового розслідування в Україні. Зокрема, прийняття Основ кримінального судочинства Союзу РСР і союзних республік у 1958 році стало тією правовою базою, на засадах якої створювалися, у тому числі в Україні, нові КПК, та формулювались ідеї єдності правоохоронних органів держави в боротьбі зі злочинністю, а саме - суд, прокурор, слідчий та орган дізнання були ланками одного ланцюга, що були пов'язані поміж собою спільністю завдань і принципів діяльності [1, с. 51], що досить важливо у контексті змісту завдань даного дослідження та проблем боротьби з рецидивною злочинністю в Україні. При цьому в Основах були закріплені дві форми досудового розслідування - дізнання і досудове слідство, а також вони містили вичерпний перелік органів досудового слідства - слідчі прокурори та органів державної безпеки (ст. 28). Крім цього, в Основах визначалось, що в усіх союзних республіках до органів дізнання відносяться: органи міліції, командири військових частин, об'єднань і начальники військових частин, а також інші уповноважені на те законом установи і організації.

Список використаних джерел

1. Татаров О.Ю. Досудове провадження в кримінальному процесі України: теоретико-правові та організаційні засади (за матеріалами МВС) [Текст]: [монографія] / Татаров О.Ю. - Донецьк: ТОВ «ВВП «Промінь», 2012. - 640 с.

2. Из истории милиции Советской Украины / Под. ред. П.П. Михайленко. - К.: РИО МВД Украинской ССР, 1965.

3. Лимарченко С.Л. Основные этапы развития органов предварительного расследования Украинской ССР: Автореф. дис... канд. юрид. Наук: 12.00.09 / С.Л. Лимарченко. - К., 1972. - 24 с.

4. Статкус В.Ф. Становление и развитие следственного аппарата органов внутренних дел: Учебное пособие / Статкус В.Ф. - М.: Академия МВД СССР, 1984. - 31 с.